

Centraal Bureau
voor de Statistiek

Webartikel 2014

Beleggingen institutionele beleggers 1,8 biljoen euro

drs. J.L. Gebraad

16-1-2014 gepubliceerd op cbs.nl

Aan het eind van 2012 bedroegen de beleggingen van institutionele beleggers 1 822 miljard euro. Daarvan is 1 097 miljard euro pensioenvermogen. Ten opzichte van eind 2011 zijn de beleggingen met 210 miljard euro gestegen, in de eerste helft van 2013 zijn de beleggingen iets gedaald naar 1 814 miljard euro. Van de totale beleggingen is aan het eind van 2012 974 miljard euro in het buitenland belegd, 124 miljard euro meer dan aan het eind van 2011. Als financiers van de overheid spelen institutionele beleggers niet meer zo'n grote rol.

Alternatieve berekeningen zijn gemaakt om de invloed uit te schakelen van de enorme groei van beleggingsinstellingen als gevolg van het omzetten door pensioenfondsen van hun directe beleggingen in aandelen in door hen opgerichte beleggingsinstellingen. De totale beleggingen van institutionele beleggers stijgen volgens de alternatieve berekening in 2012 van 1 287 miljard euro naar 1 439 miljard euro. Pensioenfondsen beleggen in de alternatieve berekening veel minder in Nederlandse aandelen en veel meer in obligaties en buitenlandse aandelen.

1. Beleggingen institutionele beleggers omhoog

De beleggingen van institutionele beleggers – pensioenfondsen, verzekeraars en beleggingsinstellingen – kwamen in 2012 uit op 1 822 miljard euro. Dat is 210 miljard euro meer dan in 2011. In de eerste helft van 2013 is een lichte daling te zien naar 1 814 miljard euro. Deze ontwikkelingen worden voor een belangrijk deel verklaard door de koersontwikkeling van aandelen. In 2012 heeft de koersontwikkeling voor 85 miljard euro bijgedragen aan de toegenomen beleggingen. Ook het obligatiebezit heeft in 2012 geprofiteerd van koerswinsten, en wel voor 35 miljard euro. Een andere belangrijke oorzaak voor de toegenomen beleggingen is de inleg door pensioenfondsen in beleggingsinstellingen. Pensioenfondsen hebben in 2012 hun belangen in beleggingsinstellingen vermeerderd met 56 miljard euro. Dit bepaalt vrijwel de gehele toename van de beleggingen bij de beleggingsinstellingen.³⁾

De beleggingen van institutionele beleggers nemen sneller toe dan het bruto binnenlands product. In 1990 was de omvang van de beleggingen gelijk aan 119 procent van het bbp, in 2000 was dit 199 procent, in 2010 258 procent en in 2012 304 procent.

De beleggingen van institutionele beleggers hangen samen met ons pensioenvermogen. Dit betreft niet alleen de beleggingen van de pensioenfondsen, maar ook de beleggingen van verzekeraars die samenhangen met collectieve pensioencontracten. Dit zijn pensioenregelingen die zijn afgesloten voor een onderneming of een bedrijfstak. Zo heeft 148 miljard euro van de totale beleggingen van verzekeraars eind 2012 betrekking op collectieve pensioenen. Het totale Nederlandse pensioenvermogen komt daarmee uit op 1 097 miljard euro.

De beleggingen van pensioenfondsen nemen toe met de omvang van de pensioenverplichtingen. Daardoor blijft de dekkingsgraad voor diverse pensioenfondsen op een te laag

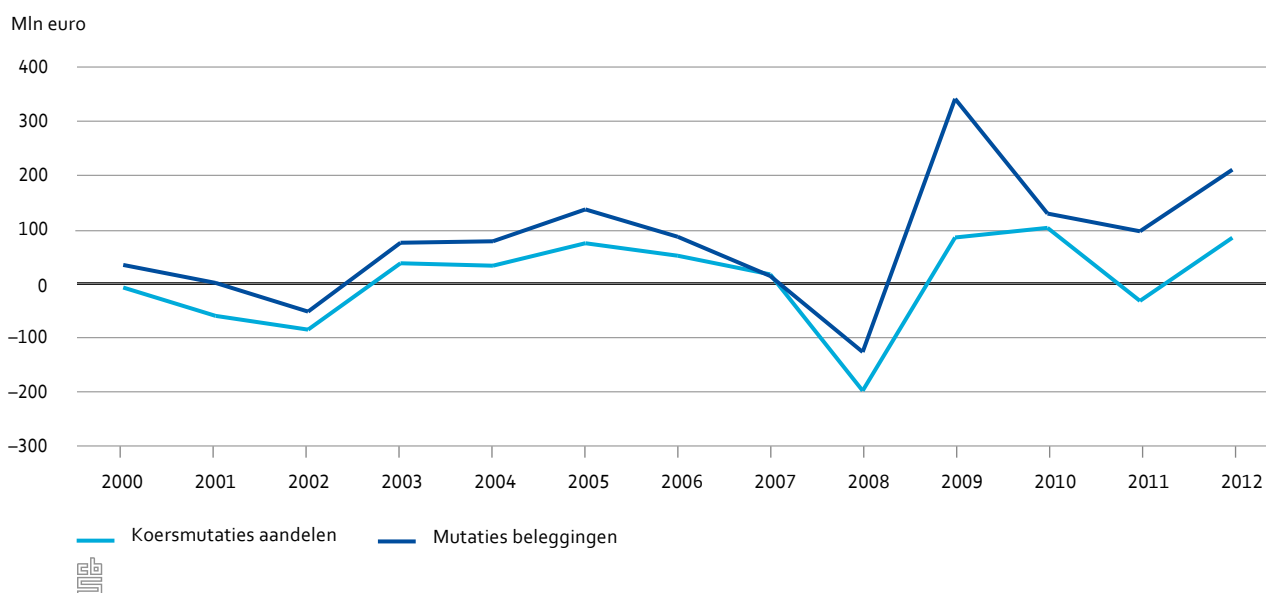
³⁾ In 2009 zorgt een incidenteel forse uitbreiding van het aantal beleggingsinstellingen voor twee derde van de toename. Zie het artikel 'Beleggingen institutionele beleggers herstellen in 2009'.

peil. De gemiddelde dekkinggraad is in 2012 wel gestegen van 98 procent naar 102 procent. Van de 414 pensioenfondsen hebben 157 eind 2012 een dekkingstekort, dat wil zeggen een dekkinggraad van minder dan 105 procent. Er zijn 3,9 miljoen werknemers en pensioengerechtigden aangesloten bij deze 157 pensioenfondsen. Uit een nieuwsbericht van De Nederlandsche Bank ²⁾ blijkt dat eind augustus 2013 de gemiddelde dekkinggraad is opgelopen tot 104 procent en dat er op dat moment nog 131 fondsen zijn met een dekkingstekort.

Uit de evaluatie van de herstelplannen die pensioenfondsen op last van DNB hebben moeten uitvoeren ³⁾ blijkt dat 66 pensioenfondsen in 2013 een korting hebben doorgevoerd op de pensioenuitkeringen. Dat raakt 3,1 miljoen werknemers en pensioengerechtigden.

De pensioenen staan de afgelopen tijd sterk in de aandacht vanwege het kabinetsplan om het maximale belastingvrije opbouwpercentage te verlagen van 2,25 procent naar 1,75 procent van de pensioengrondslag. De gedachte achter dit plan is dat de toenemende

1.1 Jaarlijkse mutaties beleggingen en koersmutaties aandelen

1.2 Beleggingen van institutionele beleggers¹⁾

	2009	2010	2011	2012	2013 I	2013 II
	mld euro					
Pensioenfondsen	697,4	762,2	817,3	948,7	971,7	941,2
Verzekeraars	366,5	398,5	424,5	449,2	448,3	439,2
Beleggingsinstellingen	321,2	353,8	369,2	423,7	443,2	433,2
Totaal	1 385,2	1 514,5	1 611,1	1 821,5	1 863,2	1 813,6

Bron: CBS.

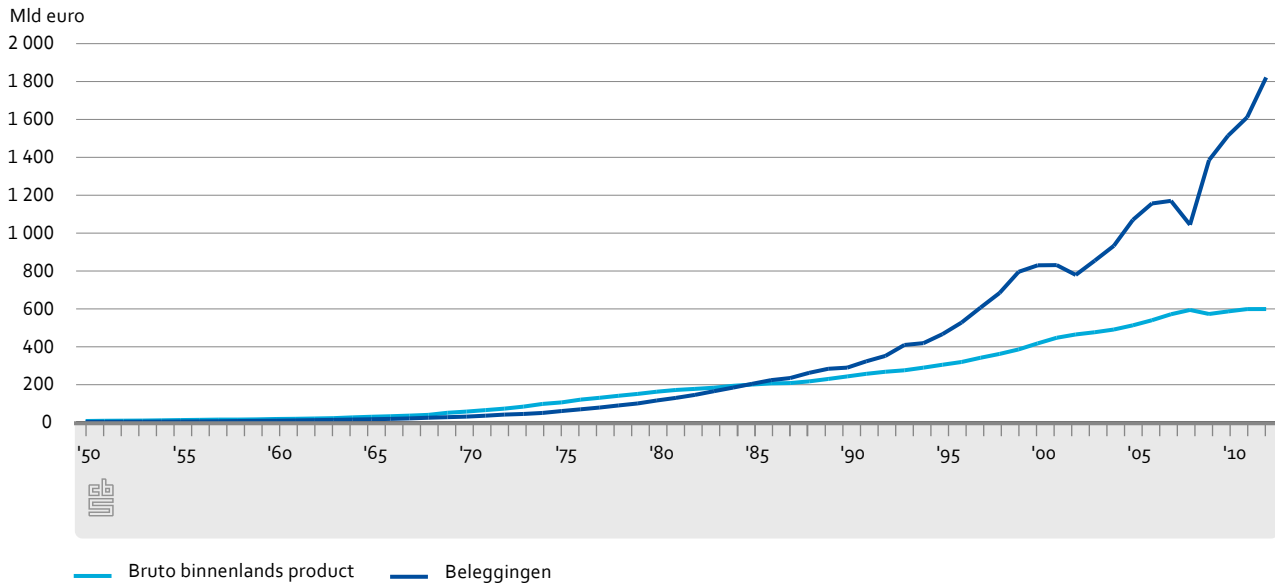
¹⁾ Het betreft de stand aan het eind van het jaar respectievelijk kwartaal.

²⁾ 'Dekkinggraad pensioenfondsen sinds juni toegenomen'.

³⁾ 'DNB rondt evaluatie herstelplannen pensioenfondsen af'.

levensverwachting het mogelijk maakt langer aan pensioenopbouw te doen. Het kabinet rekent erop dat een lager opbouwpercentage zorgt voor lagere pensioenpremies, meer koopkracht voor de werknemers en meer belastinginkomsten voor de overheid.

1.3 Beleggingen institutionele beleggers en bruto binnenlands product

Minder in aandelen

Het belang van aandelen exclusief indirect vastgoed⁴⁾ in de beleggingsportefeuille van de Nederlandse institutionele beleggers is in 2012 licht gestegen van 43,1 procent naar 43,3 procent van de totale beleggingen. Het belang van obligaties is toegenomen van 32,1 procent naar 32,8 procent, dat van financiële derivaten⁵⁾ van 3,6 procent naar 3,8 procent. Het belang van vastgoed in de beleggingsportefeuille is in 2012 9,2 procent (9,5 procent in 2011). Daarvan betreft 6,8 procent indirect vastgoed⁴⁾ (6,6 procent in 2011) en 2,5 procent direct vastgoed⁶⁾ (2,8 procent in 2011).

Meer in buitenland

De beleggingen van de Nederlandse institutionele beleggers in het buitenland zijn in 2012 gestegen van 849 miljard euro naar 973 miljard euro, dit is 53,4 procent van de totale beleggingen (52,7 procent in 2011). Eind 2008 was dit nog 65,2 procent. De daling heeft voor een deel te maken met de inleg bij beleggingsinstellingen. Een belangrijk deel van de daarin ondergebrachte beleggingen zijn buitenlandse beleggingen. Dit brengt dus een verschuiving bij pensioenfondsen met zich mee van buitenlandse beleggingen naar aandelen in Nederlandse beleggingsinstellingen. Daardoor is het deel dat pensioenfondsen in het

⁴⁾ Dat zijn aandelen in vastgoedbeleggingsinstellingen.

⁵⁾ Financiële derivaten zijn financiële stukken gebaseerd op of afgeleid van een andere onderliggende waarde (bijvoorbeeld effecten, rente, valuta of grondstoffen), met het oog op verkleinen van risico's of juist speculatieve doeleinden. Tot de financiële derivaten behoren opties, warrants, futures, swaps, en forward rate agreements.

⁶⁾ Direct vastgoed omvat woningen, kantoorgebouwen, winkels, landelijke eigendommen (zoals grond, terreinen, natuurgebieden) en overig (zoals fabrieksgebouwen, garages, parkeerterreinen en bungalowparken).

buitenland beleggen gedaald van 76,2 procent naar 44,0 procent. Voor het totaal van de institutionele beleggers heeft dit geen invloed op de beleggingen in het buitenland, maar wel op de beleggingen in het binnenland die verhoogd zijn met de aandelen in Nederlandse beleggingsinstellingen.

Volgens DNB-onderzoek is slechts 14 procent van de beleggingen van pensioenfondsen belegd in Nederland.⁷⁾ Dit percentage wijkt fors af van de 56 procent uit deze bijdrage. De belangrijkste reden voor dit verschil is dat in het onderzoek van DNB de participaties van pensioenfondsen in beleggingsinstellingen zijn gezien als eigen beleggingen van pensioenfondsen en om die reden geteld zijn als buitenlandse aandelen en buitenlandse obligaties. In dit artikel baseren wij ons op macro-economische voorschriften van Eurostat. Daarin zijn de participaties van pensioenfondsen in beleggingsinstellingen geboekt als aandelen in Nederlandse instellingen. Andere factoren spelen ook een rol. Wordt de DNB-systematiek toegepast op de CBS-uitkomsten, dan komt het Nederlandse deel van de pensioenfondsen op 24 procent. Mogelijke oorzaken zijn de invloed van de kleine pensioenfondsen en de toepassing van correcties om de invloed van breuken uit

1.4 Procentuele verdeling van de beleggingen van institutionele beleggers

	Aandelen en deelnemingen				Obligaties en overige waardepapieren		Financiële derivaten	Leningen op lange termijn	Overige beleggingen ¹⁾	Totaal
	Direct vastgoed	Hypotheken	Totaal	w.v.						
				indirect vastgoed	overig					
Totaal	%									
2009	3,3	2,7	49,4	5,2	44,2	33,4	0,8	2,7	7,7	100,0
2010	3,1	2,7	52,3	6,0	46,3	31,2	1,1	2,7	6,9	100,0
2011	2,8	2,8	49,7	6,6	43,1	32,1	3,6	2,1	6,8	100,0
2012	2,5	2,5	50,1	6,8	43,3	32,8	3,8	2,1	6,2	100,0
Pensioenfondsen										
2009	2,2	1,7	60,5	7,1	53,4	27,9	1,2	1,0	5,6	100,0
2010	1,3	1,6	62,6	8,5	54,1	25,9	1,5	0,8	6,4	100,0
2011	1,2	1,4	59,2	8,4	50,8	26,9	5,4	0,6	5,4	100,0
2012	1,0	1,2	59,6	8,1	51,5	27,0	5,6	0,5	5,2	100,0
Verzekeraars										
2009	3,5	6,7	28,5	0,7	27,8	45,2	1,1	6,3	8,7	100,0
2010	3,1	7,3	29,5	0,7	28,8	43,6	1,5	6,0	8,9	100,0
2011	2,7	8,1	27,2	0,6	26,6	42,8	3,3	6,0	9,9	100,0
2012	2,5	7,9	26,4	0,6	25,8	45,6	3,1	6,1	8,5	100,0
Beleggingsinstellingen										
2009	5,5	0,1	49,2	6,3	42,9	31,9	-0,3	2,3	11,4	100,0
2010	6,8	0,0	55,7	6,7	49,0	28,9	-0,2	3,1	5,7	100,0
2011	6,7	0,0	54,8	9,7	45,1	31,3	-0,1	1,1	6,2	100,0
2012	5,8	0,0	53,8	10,3	43,5	32,2	0,5	1,4	6,2	100,0

Bron: CBS.

¹⁾ Chartaal en giraal geld, deposito's en leningen op korte termijn

⁷⁾ DNBulletin: 'Vermogen pensioenfondsen voor 14 procent belegd in Nederland'.

te schakelen. De uitkomsten van het DNB-onderzoek zijn gebaseerd op een steekproef onder 30 grote pensioenfondsen die gezamenlijk 81 procent van het vermogen van de Nederlandse pensioensector beheren. Deze resultaten zijn opgehoogd tot het totaal van de pensioensector. Aangenomen mag worden dat kleine pensioenfondsen relatief minder in het buitenland beleggen. De CBS-uitkomsten houden wel rekening met de invloed van de kleine pensioenfondsen.

Het onderzoek van DNB beschrijft de actuele situatie begin 2013. De CBS-uitkomsten bevatten ten slotte correcties om de invloed van breuken uit te schakelen. Eind 2014 worden nieuwe uitkomsten gepubliceerd in aansluiting op de dan gereviseerde Nationale rekeningen, waardoor deze correcties geen rol meer zullen spelen als oorzaak van verschillen.

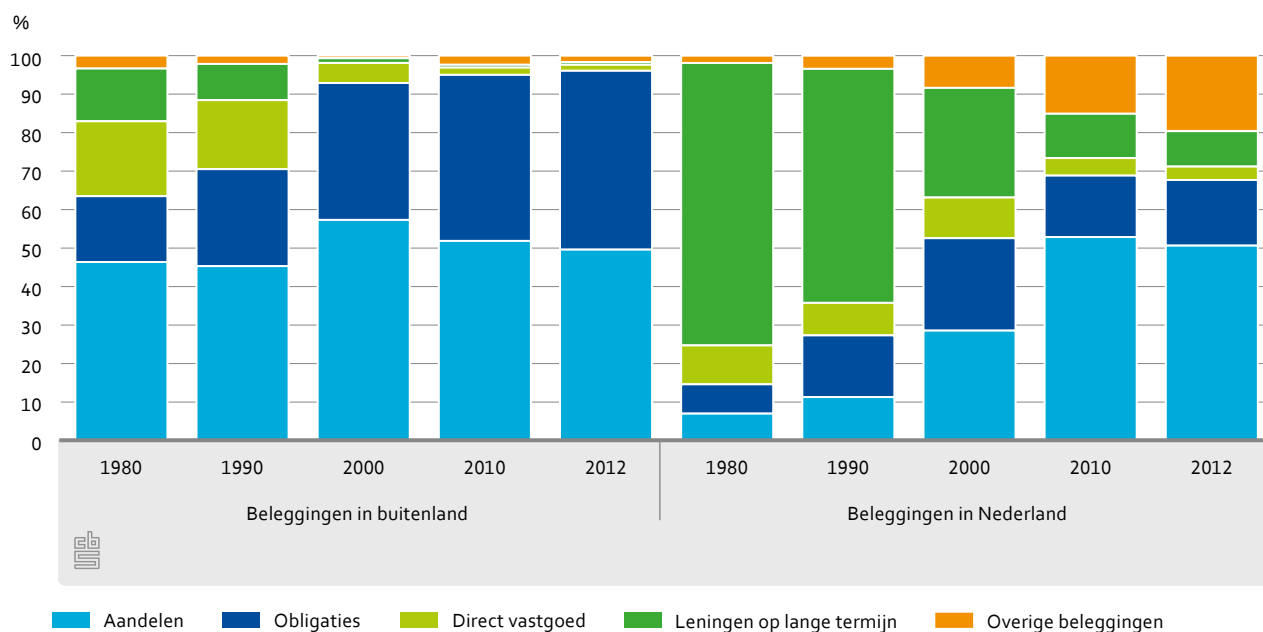
Binnen de beleggingen in het buitenland zijn aandelen (inclusief indirect vastgoed) en obligaties beeldbepalend. Samen vormen zij 96,1 procent van de buitenlandse beleggingen. In 2000 was dit 92,9 procent, in 1990 nog 70,5 procent en in 1980 63,5 procent. Het aandeel van direct vastgoed in de totale buitenlandse beleggingen is gedaald van 19,5 procent in 1980 naar 1,6 procent in 2012, het aandeel van lange leningen van 13,7 procent in 1980 naar 0,7 procent in 2012.

1.5 Beleggingen van institutionele beleggers in het buitenland

	2009	2010	2011	2012
	mld euro			
Totaal	800,7	851,0	849,0	973,5
Direct vastgoed	13,6	16,1	15,9	15,2
Aandelen	382,8	441,3	431,9	482,9
Obligaties	373,3	367,1	379,8	452,3
Lange leningen	4,1	6,2	5,3	6,8
Overige beleggingen	26,9	20,3	16,2	16,3
Pensioenfondsen	366,7	372,3	360,4	417,2
Direct vastgoed	0,2	0,2	0,2	0,2
Aandelen	177,7	195,0	180,1	206,1
Obligaties	167,4	162,5	168,5	197,6
Lange leningen	3,5	2,9	2,3	2,3
Overige beleggingen	17,9	11,8	9,4	11,0
Verzekeraars	178,2	183,5	178,2	201,4
Direct vastgoed	1,7	1,7	1,7	1,7
Aandelen	64,5	67,0	64,0	64,7
Obligaties	110,9	112,5	109,1	131,0
Lange leningen	0,6	1,1	1,1	1,2
Overige beleggingen	0,4	1,2	2,2	2,9
Beleggingsinstellingen	255,8	295,2	310,4	354,9
Direct vastgoed	11,7	14,2	13,9	13,3
Aandelen	140,5	179,3	187,8	212,2
Obligaties	95,0	92,1	102,2	123,7
Lange leningen	0,0	2,2	1,9	3,3
Overige beleggingen	8,5	7,4	4,5	2,4

Bron: CBS.

1.6 Vergelijking buitenlandse met binnenlandse beleggingen voor institutionele beleggers

Rol als financier overheidsschuld

De rol van institutionele beleggers als verschaffers van kapitaal aan de Nederlandse overheid fluctueerde de laatste jaren sterk. Het aandeel van Nederlandse institutionele beleggers in de langlopende geconsolideerde⁸⁾ overheidsschuld daalde van 49 procent in 1995 naar 10 procent in 2008. Daarna steeg het weer naar 22 procent in 2011 en naar 21 procent in 2012. Buitenlandse beleggers zijn nu de belangrijkste financiers van de overheidsschuld. Het aandeel van het buitenland in de overheidsschuld is toegenomen van 20 procent (1995) naar 66 procent (2000), en daarna in twee jaar tijd gedaald tot 54 procent (2012).

Het grootste deel van de overheidsschuld bestaat uit obligaties, 84 procent aan het eind van 2012. In dit deel is dan ook de eerst sterk toenemende en recentelijk weer afnemende rol van het buitenland te zien. Vanaf 1995 is de invloed van het buitenland in de obligatieschuld van de overheid toegenomen van 29 procent naar 75 procent in 2008, en daalt daarna naar 61 procent in 2012.

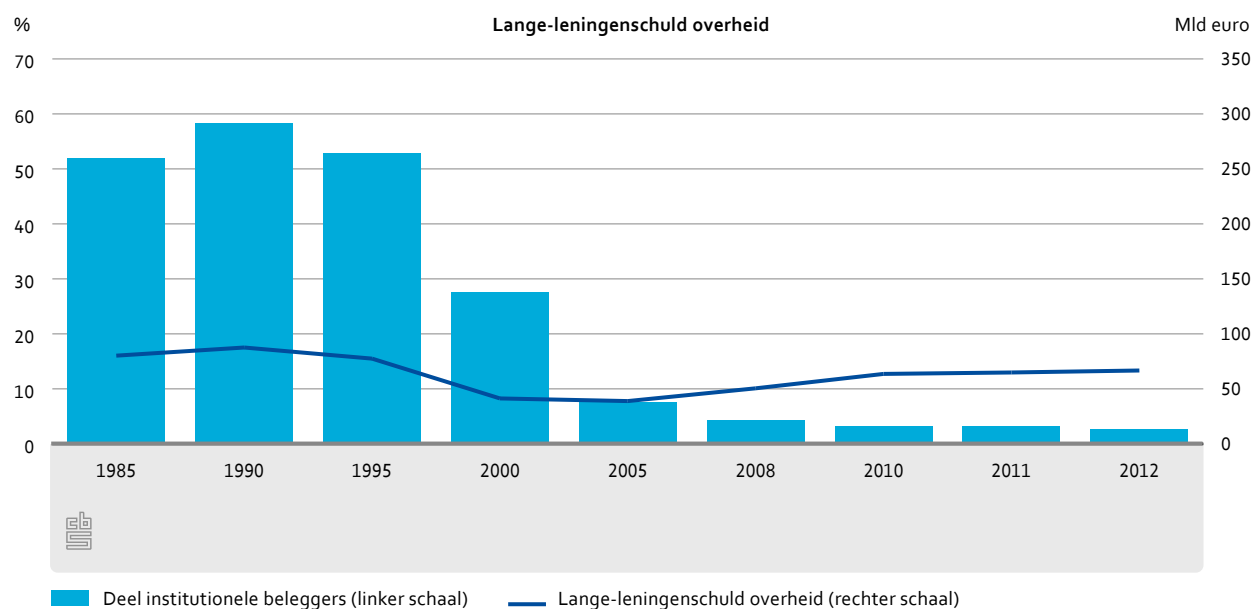
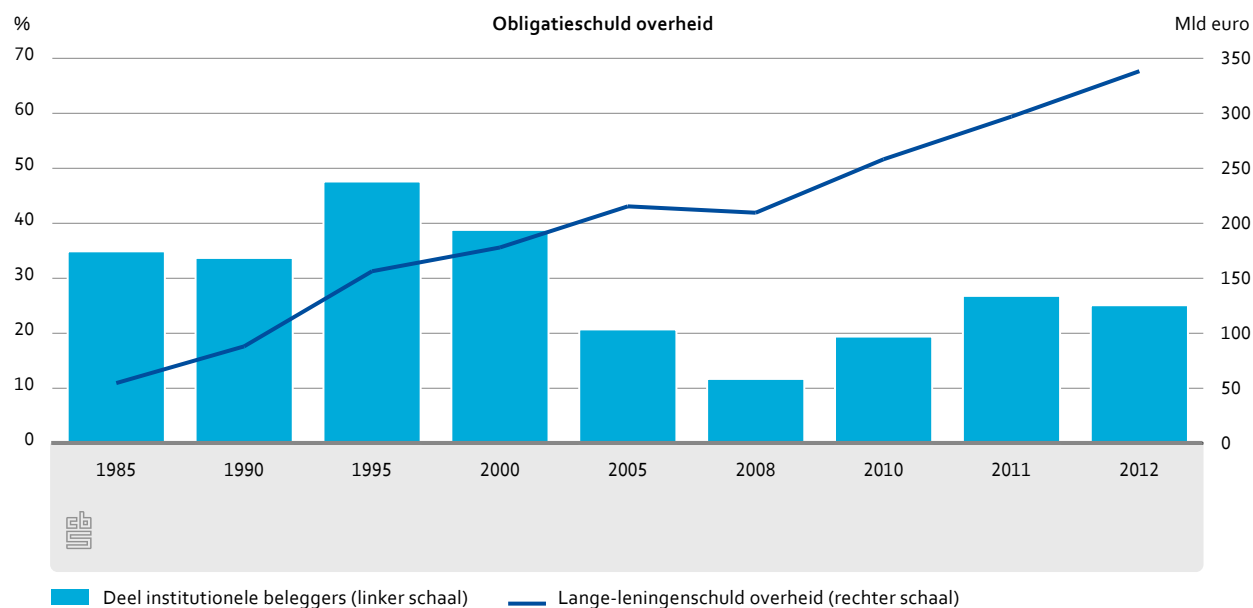
1.7 Houderschap van de gevestigde schuld van de overheid, ultimo

	2009		2010		2011		2012	
	mld euro	%	mld euro	%	mld euro	%	mld euro	%
Totaal	290	100,0	322	100,0	362	100,0	405	100,0
Geldscheppende financiële instellingen	56	19,2	72	22,3	76	20,9	88	21,7
Verzekeraars en pensioenfondsen	33	11,3	48	14,8	75	20,7	80	19,7
Beleggingsinstellingen	2	0,7	5	1,4	7	1,8	7	1,7
Overige financiële instellingen	3	0,9	3	0,8	3	0,7	3	0,7
Overige binnenland	7	2,4	7	2,1	6	1,8	8	1,9
Buitenland	190	65,5	188	58,5	196	54,0	220	54,3

Bron: CBS.

⁸⁾ Het gaat om de overheidsschuld exclusief de schuld van de overheid aan de overheid, zoals de door Railinfrabeheer en andere instellingen zonder winstoogmerk behorend tot de sector overheid bij het Rijk opgenomen lange leningen.

1.8 Deel van langlopende geconsolideerde overheidsschuld gefinancierd door institutionele beleggers

Institutionele beleggers zijn niet meer zulke grote spelers bij de financiering van de onderhandse leningen aan de overheid.⁹⁾ Hun aandeel in de leningfinanciering is tussen 1995 en 2007 gedaald van 53 procent naar 4 procent. Banken hebben de rol van institutionele beleggers overgenomen. Hun aandeel is toegenomen van 45 procent in 1995 naar 77 procent in 2012. Dat aandeel is tussendoor groter geweest, maar vanaf 2008 is de rol van het buitenland groter door leningen van buitenlandse instellingen die zijn betrokken bij door de staat verleende hulp aan enkele financiële instellingen. Het aandeel van het buitenland in de lange-leningenschuld is daardoor toegenomen van 7 procent in 2007 naar 40 procent in

⁹⁾ Vooral gemeenten, provincies en waterschappen maken gebruik van lange leningen als financieringsbron, de centrale overheid financiert zich vooral met obligaties.

2009, en daarna weer gedaald naar 20 procent in 2012.

Bijlagen

1. Twee correctiemethoden: elimineren en consolideren

Bovenstaande uitkomsten zijn gebaseerd op de analyse volgens de definities van de Nationale rekeningen die zijn voorgeschreven door het Bureau voor de statistiek van de Europese Gemeenschappen, Eurostat, en de Europese Centrale Bank. Alternatieve berekeningen zijn gemaakt om de invloed uit te schakelen van de enorme groei van beleggingsinstellingen vanaf 2009 als gevolg van het omzetten door pensioenfondsen van hun beleggingen in door hen opgerichte beleggingsinstellingen. Volgens de voorschriften van Eurostat en ECB moeten deze beleggingsinstellingen als afzonderlijke statistische eenheden worden gezien en mogen ze niet worden geconsolideerd bij de pensioenfondsen. De door pensioenfondsen omgezette beleggingen worden in de uitkomsten volgens de definities van de Nationale rekeningen twee keer geteld: bij pensioenfondsen als aandelen in beleggingsinstellingen en bij beleggingsinstellingen als aandelen, obligaties en vastgoed. De introductie van de beleggingsinstellingen zorgt bij pensioenfondsen voor een verschuiving van beleggingen

1.9 Geëlimineerde en geconsolideerde uitkomsten van de beleggingen van institutionele beleggers

	Totaal	Aandelen en deelnemingen		Totaal	w.v.	indirect vastgoed	overig	Obligaties en overige waardepapieren	Financiële derivaten	Leningen op lange termijn	Overige beleggingen ¹⁾	Totaal
		Direct vastgoed	Hypotheken									
		mld euro	%									
A. Beleggingen van institutionele beleggers na eliminatie van aandelen in beleggingsinstellingen												
Totaal institutionele beleggers												
2009	1 128,9	4,1	3,3	37,9	6,4	31,5	41,0	1,0	3,3	9,5	100,0	
2010	1 215,4	3,8	3,4	40,6	7,5	33,1	38,9	1,4	3,4	8,6	100,0	
2011	1 287,2	3,6	3,6	37,1	8,3	28,8	40,2	4,5	2,7	8,5	100,0	
2012	1 438,8	3,1	3,2	36,8	8,6	28,2	41,5	4,8	2,7	7,9	100,0	
B. Beleggingen van pensioenfondsen na consolidatie van aandelen in beleggingsinstellingen												
Pensioenfondsen												
2009	697,4	2,6	1,7	42,7		40,4	1,4	1,1	10,1	100,0		
2010	762,2	2,6	1,6	47,1		37,2	2,0	1,1	8,5	100,0		
2011	817,3	3,0	1,4	41,8		38,8	5,8	0,9	8,3	100,0		
2012	948,7	2,6	1,2	41,5		39,8	6,0	1,0	7,9	100,0		

Bron: CBS.

¹⁾ Chartaal en giraal geld, deposito's en leningen op korte termijn

in obligaties naar aandelen, die niet gezien kan worden als een verschuiving naar meer risicovolle beleggingen.

Daarom is op twee manieren een alternatieve berekening gemaakt. De eerste betreft het elimineren van de aandelen in beleggingsinstellingen. Dit is nuttig om ontwikkelingen voor het totaal van de institutionele beleggers te bekijken. Zonder saldering groeien de totale beleggingen van 1 044 miljard euro in 2008 naar 1822 miljard euro in 2012. Na saldering beperkt de groei zich van 1 011 miljard euro in 2008 naar 1 439 miljard euro in 2012. Saldering zorgt voor een veel beperktere toename van de aandelen in 2009, met als spiegelbeeld een veel beperktere daling van de obligaties. Na 2009 blijven de verschillen tussen de uitkomsten volgens de definities van de Nationale rekeningen (figuur 1.4) en de geëlimineerde uitkomsten (figuur 1.9 A) vrijwel gelijk.

Voor de pensioenfondsen is een andere correctiemethode toegepast, het consolideren van de aandelen in Nederlandse beleggingsinstellingen. Dit betekent dat de aandelen in Nederlandse beleggingsinstellingen zijn vervangen door de beleggingen van die beleggingsinstellingen. Anders dan bij elimineren moet hier geschat worden. Daarbij is gebruik gemaakt van gegevens over pensioenfondsen van DNB, waarin als het ware door de aandelen in Nederlandse beleggingsinstellingen heen wordt gekeken.¹⁰⁾ De uitkomsten vòòr consolideren zijn gebaseerd op de definities van de Nationale rekeningen. Vanaf 2009 is een verschuiving te zien tussen de oorspronkelijke uitkomsten (figuur 1.4) met de geconsolideerde (figuur 1.9 B) van 15 tot 18 procentpunt van aandelen naar vooral obligaties. Uitgaande van de geconsolideerde cijfers is de top van het aandelenbezit van pensioenfondsen, met de helft van de totale beleggingen, te vinden in 2000 en 2005.

2. *Datavisualisaties*

Op de themapagina Financiële en zakelijke diensten van de CBS-website zijn links naar drie visualisaties te vinden over de beleggingen van institutionele beleggers.

In Beleggingen institutionele beleggers (link) is de verdeling over binnen- en buitenlandse beleggingen te zien. Door de visualisatie af te spelen is te zien dat in 1980 de weegschaal nog vrijwel geheel doorslaat naar de binnenlandse beleggingen. Vanaf midden jaren negentig versnelt het aandeel van de buitenlandse beleggingen, en in 2001 volgt het omslagpunt als de buitenlandse beleggingen voor het eerst groter zijn dan de binnenlandse beleggingen. In de periode 2001-2007 slaat de weegschaal behoorlijk door naar de buitenlandse beleggingen. Vanaf 2008 verandert het beeld weer. In 2008 slaat de financiële crisis een groot gat in vooral de buitenlandse beleggingen. In 2009 zorgt de inleg door enkele pensioenfondsen in door hen opgerichte beleggingsinstellingen voor een toename van de binnenlandse beleggingen. Deze twee ontwikkelingen brengen de weegschaal weer meer in balans.

De visualisatie Door institutionele beleggers belegd vermogen (link) toont hoe het belegd vermogen is verdeeld over aandelen, obligaties, direct vastgoed, langlopende leningen en overige beleggingen. Bij de pensioenfondsen is een grote verschuiving te zien van langlopende leningen (78 procent in 1980 naar 2 procent in 2012) naar aandelen (4 procent in 1980 naar 60 procent in 2012) en obligaties (8 procent in 1980, 27 procent in 2012). In 2009 vindt een verschuiving plaats van obligaties naar aandelen. Dit houdt verband met de inleg door enkele pensioenfondsen in door hun opgerichte beleggingsinstellingen. Daardoor zijn beleggingen in obligaties omgezet in aandelen in beleggingsinstellingen.

¹⁰⁾ Tabel 8.1.4 Pensioenfondsbeleggingen in participaties in Nederlandse beleggingsinstellingen, 'Look Through'.

De visualisatie Beleggingen in het buitenland door institutionele beleggers (link) toont per beleggingssoort de verdeling naar binnen- en buitenlandse beleggingen. Hier is de inleg door enkele pensioenfondsen in door hun opgerichte beleggingsinstellingen te zien in de verschuiving tussen 2008 en 2009 van buitenlandse naar binnenlandse aandelen. Maar ook is te zien dat beleggingsinstellingen van oudsher veel in het buitenland beleggen.

2. Meer gegevens beschikbaar

Dit artikel geeft een samenvatting van de uitkomsten van de statistieken Institutionele beleggers 2012 en Geld- en kapitaalmarktreceningen 2012. In de CBS-database StatLine zijn diverse gedetailleerde tabellen te vinden:

- Een tijdreeks over de periode 1950–2012 van de beleggingen
- Een tijdreeks over de periode 1980–2012 van de beleggingen in het buitenland
- Een volledige balansopstelling van de groepen financiële instellingen
- Een volledige balansopstelling van de groepen institutionele beleggers

Verklaring van tekens

.	Gegevens ontbreken
*	Voorlopig cijfer
**	Nader voorlopig cijfer
x	Geheim
–	Nihil
–	(Indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	Het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
Niets (blank)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2013–2014	2013 tot en met 2014
2013/2014	Het gemiddelde over de jaren 2013 tot en met 2014
2013/'14	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2013 en eindigend in 2014
2011/'12–2013/'14	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2011/'12 tot en met 2013/'14

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Inlichtingen

Tel. 088 570 70 70, fax 070 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen, 2014.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.